

A bírálóbizottság értékelése

A bizottság egybehangzó véleménye szerint Kroó Katalin akadémiai doktori értekezése igen magas szakmai-tudományos színvonalat képvisel, tárgy- és elméleti körét pontosan lehatárolja. Írása eredeti eredményekkel gazdagítja mind a Dosztojevszkij-kutatást, mind annak elméleti és módszertani bázisát. A szerző biztos irodalomelméleti ismeretekre támaszkodik, kivételesen gazdag filológiai és szöveganyagot mozgósít. A dolgozat újdonsága az értelmezői módszerben, valamint az elemzett szövegekre vonatkozó pontos, finom részletmegfigyelésekben rejlik.

A dolgozat tudományos eredménye a közvetítő alakzatok poétikájának kidolgozása. Alapkérdése az irodalmi szöveg szemiotikai folyamatainak feltárása; Dosztojevszkij elbeszélő művészetét a disszertáns egyben irodalomtörténeti közvetítésként, belső (szövegen belüli) irodalomtörténet-írásként is szemléli, mint közvetítést az orosz szentimentalizmus, preromantika és romantika között. Kitágítja a szöveg határait, az egyedi irodalmi alkotást az irodalmi-kulturális hagyomány kontextusába helyezi, e perspektívából vizsgálja a szövegbelső és szövegközi szemiotikai folyamatokat. Irodalomtudományi bázisát főképp a posztstrukturalista szemiotika kiemelkedő képviselői – pl. Greimas, Riffaterre, Lotman koncepcióinak – alapos feldolgozása képezi, ezekre alapul a „szövegfolytonosság”, valamint a „szövegdinamika” jelenségeinek feltételezése és leírása Dosztojevszkij műveiben: a *Fehér éjszakák* többszintű, a modalitást, a szüzséformálást és a műfaj történetet egyaránt vizsgáló elemzésében, valamint a *Bűn és bűnhődés* közvetítő alakzatainak feltárásában.

A vita során felvetődött témák: a közvetítő alakzatok és az intertextualitás viszonyának kérdései (az intertextuális szövegbázis meghatározhatósága, továbbterjeszthetősége); a közvetítés és az irodalmi emlékezet viszonya; az irodalmi-kulturális emlékezet, a metaforikusság és a szövegfolytonosság közti viszony; a szemiotikai folyamatok és a mű nyelvi-kulturális feltételezettsége közti kapcsolat; a strukturális-szemiotikai elemzés és módszer lehetőségei.

A bizottság Kroó Katalin teljesítményét, a hazai és a nemzetközi tudományos életben való részvételét kiemelkedőnek értékeli, hivatkozva pl. nemzetközi konferenciák szervezésére, aktív szerepére nemzetközi szakmai kapcsolatok építésében. A disszertációt nagyívű, az elméleti és a műelemző gyakorlatot mintaszerűen ötvöző munkának minősítik, mely új szempontokat érvényesít a Dosztojevszkij-kutatásban, s továbbgondolásra ösztönöz. Kroó Katalin disszertációja – Dosztojevszkij művein keresztül – meggyőző erővel mutat be olyan új módszereket, s teremt egyúttal olyan poétikai rendszert, amely az irodalomtudományban eddig kevésbé észlelt összefüggéseket, elemzésmódszertant tár fel, számos novummal gazdagítva a magyar és a nemzetközi tudományosságot.

A fentiek alapján a bizottság javasolja a MTA doktori fokozat odaítélését Kroó Katalinnak.